

OLIVER BELL BUNCE

Marco Bozzaris, the Grecian Hero. A tragedy in Three Acts (1849). Edited, Translated, and Introduced by Marios Byron Raisis and Elizabeth C. Mattheu

ΟΛΙΒΕΡ ΜΠΕΛΛ ΜΠΑΝΣ

Μάρκος Μπότσαρης, ο Έλληνας Ήρωας. Τραγωδία σε Τρεις Πράξεις (1849). Εισαγωγή, μετάφραση, επιμέλεια κειμένου Μ. Βύρων Ραΐζης και Ελισάβετ Χ. Ματθαίου, Αθήνα, Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων 2005, σσ. 196, 1 εικ. ISBN960-8351-10-3.

Ο Oliver Bell Bunce (1828-1890) ήταν θεατρικός συγγραφέας στη Νέα Υόρκη, και το φιλελληνικό του έργο γράφτηκε το 1849 και παραστάθηκε το 1850 στη Νέα Υόρκη. Υπάρχει μόνο σε χειρόγραφη μορφή ως αυτόγραφο του δραματουργού, η οποία δημοσιεύεται εδώ για πρώτη φορά και μεταφράζεται, σε μια υποδειγματική δίγλωσση έκδοση, στα ελληνικά. Το έργο, γραμμένο σε σαξέπνρικό blank verse (ανομοιοκατάληκτος δεκασύλλαβος, υπάρχουν και άλλα δάνεια από το μεγάλο δραματουργό της Στρατφόρδης), είναι γνωστό στους καταλόγους φιλελληνικών έργων του εξωτερικού, αλλά δεν υπήρχε το ίδιο το κείμενο. Γι' αυτό και πολλά άλλα πληροφορεί η εισαγωγή των εκδοτών (και αυτή δίγλωσση), όπου γίνεται και μια ανάλυση των σκηνικών χαρακτηρισμών, εξετάζονται οι αλλαγές των ιστορικών δεδομένων προς όφελος της αυξημένης θεατρικότητας. Το ίδιο το κείμενο δείχνει τη διχοτομική δομή όλων των έργων της κατηγορίας αυτής του πατριωτικού δράματος, είτε ελληνικών (βλ. Β. Πούγχερ: «Η Επανάσταση του 1821 στην ελληνική δραματουργία», στον τόμο: *Διάλογοι και διαλογοίμοι. Δέκα θεατρολογικά μελετήματα*, Αθήνα 2000, σσ. 145-238) είτε ξένων (βλ. του ίδιου: «Η ελληνική επανάσταση του 1821 στο ευρωπαϊκό θέατρο», στον τόμο: *Ανιχνεύοντας τη θεατρική παράδοση*, Αθήνα 1995, σσ. 256-301, επίσης: «Die griechische Revolution von 1821 auf dem europäischen Theater. Ein Kapitel bürgerlicher Trivialdramatik und romantisch-exotischer Melodramatik im europäischen Vormärz», *Südost-Forschungen* 55, 1996, σσ. 85-127): ο σκηνικός πληθυσμός χωρίζεται σε καλούς και κακούς, Έλληνες και Τούρκους: υπάρχει ο Μάρκος και η οικογένειά του – ο αδελφός του Κωνσταντίνος, ο γιος του Izonga (sic), η Έλενα, σύζυγός του, που κινδυνεύει στα χέρια του αδιστακτού και μοχθηρού αντιπάλου του, του Μουσταφά Πασά: στο στρατόπεδο των Ελλήνων αναφέρονται και ο Πρόεδρος της Φιλικής Εταιρείας, αξιωματικοί κι άλλα βοηθητικά και έμπιστα πρόσωπα. Υπάρχει και ο απαραίτητος προδότης: ο Αλβάρης ή Σελίμ. Στη μεριά των Τούρκων εμφανίζεται ο Μουσταφά Πασάς, ο Χασάν, ο Κορμπέτ, αξιωματικοί, και αιχμάλωτοι Έλληνες, Ελληνίδες και ελληνόπουλα. Η σκηνη διαδραματίζεται στην Ελλάδα, ο χρόνος προσδιορίζεται «during the late Greek Revolution».

Το ίδιο το έργο δεν παρουσιάζει σημαντικές εκπλήξεις, αν συγκριθεί με τον συμβατικό κώδικα του ελληνικού πατριωτικού δράματος και του φιλελληνικού ξένου δραματολογίου: το μόνο που προκαλεί κάποια αίσθηση είναι ο χρόνος συγγραφής και παράστασης, γιατί γύρω στα μέσα του 19ου αιώνα η φιλελληνική παραγωγή εφήμερης δραματολογίας, μελοδραμάτων, μπαλέτων και πανοραμάτων, είχε σταματήσει από καιρό – σημαντική κάμψη εμφανίζεται ήδη γύρω στα 1830, όταν η επαναστατημένη Ελλάδα με τις πρώτες δημοκρατικές εθνοσυνελεύσεις της εντάσσεται στη σειρά των απόλυτων μοναρχιών που συναποτελούν τον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης την εποχή της Επανόρθωσης, και το ενδιαφέρον του φιλελληνικού κινήματος, που ήταν κρωπτοδημοκρατικό και πολιτικοποιημένο, σβήνει σταδιακά. Πιο πιθανό είναι πως το έργο συνδυάζεται με μια νέα έξαρση του πολιτικού ενδιαφέροντος για την Ελλάδα, το οποίο δημιουργείται μετά τη συνταγματική επανάσταση του 1843 (το σύνταγμα, χαρακτηριστικά, μεταφράστηκε σε ξένες γλώσσες), που μαζί με τις επαναστάσεις του

1848 σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες κλονίζουν τα ιδεολογικά θεμέλια της απόλυτης μοναρχίας και αποτελούν και την πρώτη ιστορική «χρήση» της ελληνικής επανάστασης εκτός Ελλάδος. Το δίγλωσσο κείμενο τελειώνει με έναν κατάλογο σαιξπηρικών απηγήσεων (σσ. 195 εξ.), που μπόρεσαν οι εκδότες να εντοπίσουν μέσα στο κείμενο.

Με τη φροντισμένη αυτή, από κάθε άποψη, έκδοση, εμπλουτίζεται η φιλελληνική λογοτεχνία του 19ου αιώνα σε μια όψιμη φάση της και προσφέρεται άλλος ένας «Μάρκος Μπότσαρης» στη μακρά σειρά του συχνά δραματοποιημένου αυτού θέματος από τις ημέρες της επανάστασης, με τη χαμένη τραγωδία του Αλέξανδρου Σούτσου, και τα αμέσως μετεπαναστατικά χρόνια, με την τραγωδία του Θεόδωρου Αλκαίου, στην οποία πρωταγωνίστησε ο ίδιος στην Ερμούπολη την άνοιξη του 1829.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΒΑΣΩ ΜΠΑΡΜΠΟΥΣΗ

Ο χορός στον 20^ο αιώνα. Σταθμοί και πρόσωπα, Αθήνα, Καστανιώτης 2004, σσ. 238, πολλές εικ., ISBN 960-03-3762-4.

Πρόκειται για μια καλογραμμένη μονογραφία, εύπεπτη ως ανάγνωσμα και κατάλληλη για την πανεπιστημιακή ή άλλη διδασκαλία, που εισάγει σε πρόσωπα και ρεύματα του χορού στον 20^ο αιώνα, ο οποίος τόσο σημαντικές επιδράσεις εξάσκησε στις θεατρικές εξελίξεις και στις παραστατικές τέχνες γενικότερα, τόσο στην κλασική avant-garde όσο και στη μεταπολεμική ή «μεταμοντέρνα». Κατάλληλο για τη διδασκαλία δεν είναι το εγχειρίδιο της χορευτικής, χορογράφου, επίχ. καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας και διδάσκουσας στο Τμήμα Θεάτρου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, μόνο γιατί έχει μια λογική και συνετή διάρθρωση, γραμμένη σε απόλυτα κατανοητή γλώσσα και συνοδευόμενη από αρκετές φωτογραφίες, αλλά επειδή η συγγρ. φροντίζει και τη λεπτομέρεια, όπως π.χ. τα μεταγλωττισμένα στα ελληνικά ονόματα ξένων δημιουργών να αναφέρονται την πρώτη φορά σε παρένθεση και με την αυθεντική ορθογραφία κτλ. Σχετικά με το «παιδαγωγικό» ύφος της αφήγησης δίνω δύο αποσπάσματα από την «εισαγωγή»: «Ο μοντέρνος χορός εμφανίστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα. Μελετώντας την ιστορία του διαπιστώνουμε ότι η εξέλιξή του συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη της κοινωνίας και τις ποικίλες φάσεις του κοινωνικού, πολιτικού και καλλιτεχνικού γίνεσθαι. Όλες οι τέχνες άρχισαν να αναζητούν τότε έναν καινούργιο τρόπο έκφρασης, μια καινούργια γλώσσα αφήγησης. Ο μοντέρνος χορός αντιτίθεται από την αρχή στον κλασικό, αρνούμενος τον ακαδημαϊσμό του, και αναζητά μια νέα σχέση ανάμεσα στην τέχνη και τη ζωή, εστιάζοντας στο γεγονός ότι ο χορός γενικά είναι ανθρώπινη έκφραση. / Οι ιστορικής σημασίας επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις της περιόδου, καθώς και η ανάπτυξη του επιστημονικού ενδιαφέροντος για τον ανθρώπινο ψυχισμό επηρέασαν βαθιά τους καλλιτέχνες της εποχής. Αρκετοί αισθάνθηκαν να τους περιορίζει το πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής, και 'δραπέτευσαν' προς την Ανατολή και την Αφρική. Μέχρι και τη δεκαετία του '60 οι άνθρωποι του χορού συνέχισαν να εμπνέονται από το ζεν και την ινδική φιλοσοφία, τους θεοσοφιστές και τους καλλιτέχνες της Ανατολής. Στην Ευρώπη των αρχών του 20ού αιώνα ο χορός συνδέεται με τις άλλες τέχνες και τα καλλιτεχνικά ρεύματα της εποχής,